

Grade 10 Filipino

Lesson 1 – Nobela

Lesson 2 – Mitolohiya

Lesson 3 – Talumpati

Lesson 4 – Anekdata

Lesson 1 - Nobela

Ang **nobela** ay bungang-isip/katha na nasa anyong prosa, kadalasang halos pang-aklat ang haba na nag banghay ay inilalahad sa pamamagitan ng mga tauhan at diyalogo. Ito ay naglalahad ng isang kawil ng mga kawili-wiling pangyayari na hinabi sa isang mahusay na pagkakabalangkas.

Ang tatlong elemento na karaniwang matatagpuan sa isang mahusay na nobela ay (1) isang kwento o kasaysayan, (2) isang pag-aaral at (3) paggamit ng malikhaing guni-guni.

Pangunahing layunin ng nobela ang lumibang, bagaman sa di- tahasang paraan, ito’y maaari ring magturo, magtaguyod ng isang pagbabago sa pamumuhay o sa lipunan o magbigay ng aral.

Mga Dapat Tandaan sa Pagsulat ng Nobela

1. Sa isang mahusay na nobela, ang mga tauhan ay hindi pinagagalaw ng may-akda. Sila’y gumagalaw ng kusa-lumuluha, nalulugod, nagtataksil, nagtatapat, nang-aapi, tumatangkilik- alinsunod sa angkin nilang lakas, mga hangarin at mga nakapaligid sa kanila. Ang mga kilos nila’y siyang mga kilos na hinihingi ng katutubo nilang ugali at ng mga pangyayaring inilalarawan ng kumatha.
2. Ang mga masasaklaw na simulain ng pagsasalaysay. Ang nobela ay dapat sumusunod sa masaklaw na simulain ng pagsasalaysay. Ito’y may pauna na tumutugon sa katanungang Sino? Ano? Kailan? Saan?

Layunin ng Nobela

1. Gumising sa diwa at damdamin
2. Nananawagan sa talino ng guni-guni
3. Mapukaw ang damdamin ng mambabasa
4. Magbigay ng aral tungo sa pag-unlad ng buhay at lipunan
5. Nagsisilbing daan tungo sa pagbabago ng sarili at lipunan

Elemento ng Nobela

1. tagpuan
2. tauhan
3. banghay
4. pananaw

5. tema
6. damdamin
7. pamamaraan
8. pananalita
9. simbolismo

Lesson 2 – Mitolohiya

Ang salitang **mitolohiya** ay nangangahulugang agham o pag-aaral ng mga mito/myth at alamat. Tumutukoy rin ito sa kalipunan ng mga mito mula sa isang pangkat ng tao sa isang lugar na naglalahad ng kasaysayan ng mga diyos-diyosan noong unang panahon na sinasamba, dinarakila at pinipintakasi ng mga sinaunang tao.

Ang salitang mito/myth ay galling sa salitang Latin na mythos at mula sa Greek na muthos, na ang kahulugan ay kuwento. Ang muthos ay halaw pa sa mu, na ang ibig sabihin ay paglikha ng tunog sa bibig. Sa klasikal na mitolohiya, ang mito/myth ay representasyon ng marubdob na pangarap at takot ng mga sinaunang tao. Nakatutulong ito upang maunawaan ng mga sinaunang tao ang misteryo ng pagkakalikha ng mundo, ng tao, ng mga katangian ng iba pang nilalang. Ipinaliliwanag rin dito ang nakakatakot na puwersa ng kalikasan sa daigdig-tulad ng pagpapalit ng panahon, kidlat, baha, kamatayan, apoy. Ito ay naglalahad ng ibang daigdig tulad ng langit at ilalim ng lupa. Hindi man ito kapani-paniwalang kuwento ng mga diyos, diyosa at mga bayani subalit itinuturing itong sagrado at pinaniniwalaang totoong naganap. Karaniwang may kaunayan ito sa teolohiya at ritwal.

Gamit ng Mitolohiya

1. Ipaliwanag ang pagkakalikha ng daigdig
2. Ipaliwanag ang puwersa ng kalikasan
3. Maikuwento ang mga sinaunang gawaing panrelihiyon.
4. Magturo ng mabuting aral.
5. Maipaliwanag ang kasaysayan.
6. Maipahayag ang marubdob na pangarap, matinding takot at pag-asa ng sangkatauhan.

- Ang Mitolohiyang Romano ang katawan ng mga kuwentong tradisyonal na nauukol sa mga maalamat na pinagmulan ng Sinaunang Roma at paniniwalang panrelihiyon ng mga Sinaunang Romano. Ang mga kuwentong ito ay itinuring ng mga Sinaunang Romano na nangyari sa kasaysayan kahit naglalaman ng mga elementong mahimala at supernatural. Ang mga kuwento ay kadalasang nauukol sa politika at moralidad na naayon sa batas ng kanilang mga Diyos. Ang kabayanihan ay isang mahalagang tema sa mga kuwentong Romano. Kapag ang nagbibigay linaw sa mga kasanayang panrelihiyon ng mga Sinaunang Romano, ang mga kuwento ay nauukol sa ritwal at mga institusyon sa halip na teolohiya o kosmogoniya. Ang mga pangunahing sanggunian ng mitolohiyang Romano ang Aenid ni Virgil,

kasaysayan ni Livy, Fasti ni Ovid, isang anim na tulang nakaistruktura sa kalendaryong relihiyoso ng mga Romano at ikaapat na aklat ng mga elehiya ni Propertius. Ang mga mitolohiyang Romano ay lumitaw rin sa mga dibuhong nasa pader sa Roma, mga baryang Romano at mga iskultura partikular sa mga relief.

Lesson 3 – Talumpati

Ano ang Talumpati?

Ang talumpati ay isang sining ng pagpapahayag ng kaisipan o opinyon ng isang tao tungkol sa isang paksa na ipinabatid sa pamamagitan ng pagsasalita sa entablado. Mananalumpati ang tawag sa taong gumagawa at nagtatalumpati sa harap ng publiko o grupo ng mga tao.

Layon nitong magbigay ng kaalaman o impormasyon, tumugon, humikayat, mangatwiran, at maglahad ng isang paniniwala. Isa rin itong uri ng komunikasyong pampubliko kung saan ang isang paksa ay ipinapaliwanag at binibigkas sa harapan ng mga tagapakinig.

Uri ng Talumapti

- Talumpating Pampalibang

- Ang mananalumpati ay nagpapatawa sa pamamagitan ng anekdota o maikling kwento. Kadalasan ito ay binibigkas pagkatapos ng isang salu-salo.

- Talumpating Nagpapakilala

- Kilala rin ito sa tawag na panimulang talumpati at karaniwan lamang na maikli lalo na kung ang ipinapakilala ay kilala na o may pangalan na. Layon nitong ihanda ang mga tagapakinig at pukawin ang kanilang atensyon sa husay ng kanilang magiging tagapagsalita.

- Talumpating Pangkabatiran

- Ito ang gamit sa mga panayam, kumbensyon, at mga pagtitipong pang-siyentipiko, diplomatiko at iba pang samahan ng mga dalubhasa sa iba't ibang larangan. Gumagamit dito ng mga kagamitang makatutulong para lalong maliwanagan at maunawaan ang paksang tinatalakay.

- Talumpating Nagbibigay-galang

- Ginagamit ito sa pagbibigay galang at pagsalubong sa isang panauhin, pagtanggap sa kasapi o kaya ay sa kasamahang mawawalay o aalis.

- Talumpating Nagpaparangal

- Layunin nito na bigyang parangal ang isang tao o kaya magbigay ng papuri sa mga kabutihang nagawa nito. Sa mga okasyon tulad ng mga sumusunod ginagamit ang ganitong uri ng talumpati.

1. Paggawad ng karangalan sa mga nagsipagwagi sa patimpalak at paligsahan

2. Paglipat sa katungkulan ng isang kasapi

3. Pamamaalam sa isang yumao

4. Parangal sa natatanging ambag ng isang tao o grupo

- Talumpating Pampasigla

- Pumupukaw ng damdamin at impresyon ng mga tagapakinig kung saan kalimitang binibigkas ito ng:

- * Isang Coach sa kanyang pangkat ng mga manlalaro

- * Isang Lider ng samahan sa mga manggagawa o myembro

- * Isang Pinuno ng tanggapan sa kanyang mga kawani

Lesson 4 – Anekdota

Ang **anekdota** ay isang uri ng akdang tuluyan na tumatalakay sa kakaiba o kakatwang pangyayaring naganap sa buhay ng isang kilala, sikat o tanyag na tao.

Isang maikling salaysay na karaniwang naglalarawan ng panlahat na katotohanan o panuntunan o kaya’y isang makatawag-pansing katangian ng isang tao.

Dalawang Uri ng Anekdota:

1. kata-kata - madalas na bungang isip at katatawanan ngunit madalas din na may mahalagang tinutukoy.

2. hango sa totoong buhay. Ito rin ang mga ginagawa ng mga pagpapaliwanag sa mga ginagawa ng mga tao.

Ang mga pangyayaring isinasalaysay sa anekdota ay minsang nagiging pabula na rin, ngunit dahil sa ang mga tauhan ay hindi hayop kundi mga tao, ito’y kapanipaniwala na rin. Ang layunin ng anekdota ay mang-aliw, makapagturo, at makapaglarawan ng ugali at tauhan.